

TIBBIY TERMINLAR LUG'ATI

Ushbu lug'at alifbo (alfavit) tartibida joylashtirilgan.

Ko'plab kasalliklarning nomi lug'atga kiritilmagan. Ko'rsatkichdan foydalaning. Boshqa kasalliklar haqida kitobdan o'qing.

A B V G D Y E Y O J Z I Y K L M N O P R S T U F X S C H S H E Y U Y A O' Q G' H

A

Abssess (xuppos, gazak) - Bakteriya yoki boshqa infeksiya tufayli kelib chiqqan yiringli xalta.

Alkogolizm (ichkilikbozlik) - Ichkilikbozlik odamning pivo, vino, aroq kabi spirtli ichimliklarga doimiy ehtiyoji.

Allergiya - Atrofdagi narsalarga (ovqat, chang, dori-darmon va boshqalarga) o'ta manfiy sezgirlik. Bu holatda odamda toshmalar toshish, chuchkirish, nafas qisish va eng og'ir holat shok kelib chiqishi mumkin.

Almashlab ekish - Bir dalada birin - ketin turli ekinlarni almashtirib ekish, bunda tuproq yildan yilga kuchsizlanish o'rniga, boyroq bo'la boshlaydi.

Amyobalar - Suv yoki ichakda

yashovchi faqat mikroskop ostida ko'rinadigan juda kichik mavjudotlar. Ular ich ketar, ich burug' (deziinteriya) va jigar absesslariga olib kelishi mumkin.

Amputatsiya - Tananing biror qismini kesib tashlash.

Anemiya - Kamqonlikka qarang.

Antatsidlar - Oshqozondagi kislotani nazorat qilish va oshqozon og'rig'ini pasaytirishga yordam beradigan dorilar.

Antibiotik - Bakteriya orqali kelib chiqqan infeksiyalarga qarshi kurashuvchi dorilar.

Antigistamin - Isitma va qichishish kabi allergik ta'sirlarda ishlatiluvchi dorilar. Shuningdek qayt qilishni to'xtatib, ko'p uxlashga sabab bo'lishi mumkin.

Antiseptik - Bakteriyaning ko'payishiga to'sqinlik qiladigan moddalar.

Antispazmatik (Spazmolitik)

Spazmga qarshi-ga qarang.

Antitoksin - Zardobga qarang.

Aorta - Yurakdan chiqib tanaga qon tarqatuvchi yo'g'on tomir.

Appenditsit - Chuvalchangsimon o'simtaning yallig'lanishi.

Arteriya - Yurakdagi qonni tanaga tarqatuvchi qon tomiri. Arteriyada puls bo'ladi. Vena(tomir) qonni yurakka qayta olib keluvchi tomirlarda puls bo'lmaydi.

Askarida (kurt) - Odamlarning ichaklarida yashovchi va noqulayliklar, qorin og'rig'i, quvvatsizlik va ba'zan ichakning to'silishiga olib keluvchi katta qurtlar.

Asoratlar - Ba'zan kasallik sababli kelib chiqadigan ikkinchi darajali sog'liq muammolari. Masalan, meningit qizamiqning xavfli asorati sifatida kelib chiqishi mumkin.

Ateroskleroz - Organizmda turli sabablar tufayli kelib chiqadigan, kimyoviy (yog'simon) moddalar almashinuvining buzilishi va shu tufayli qon tomirlarining ichki qavatini shikastlab, jiddiy kasalliklarga (insult, infarkt) olib kelishi mumkin.

Aerozol - Nafas yo'llariga sepiladi, odatda qalpog'ini ezganingizda dori sochiladi.

B

Bavosil (gemorroy) - Orqa peshov ichidagi yoki tashqarisidagi og'riqli, kichik shishiq. Ular shishgan venalardir(tomirlardir).

Bakteriya - Faqat mikroskop ostida ko'rinadigan va turli infeksiyon kasalliklarga olib keluvchi mikroblar.

Balg'am - nafas yo'llari (bronxlar) ning shilliq qavatlarining yo'talganda tashqariga chiqadigan ajramasi . U yiringli yoki qonli bo'lishi mumkin.

Balg'am ko'chiruvchilar - Nafas yo'llaridagi shilimshiqqlarni chiqarishga yordam beruvchi dorilar .

Bachadon - Ayollarning bola rivojlanadigan qorin sohasidagi xaltasimon a'zosi.

Bachadon bo'yinchasi - Qin orqasidagi bachadonning ochilish joyi.

Bachadonni qisqartiruvchi dorilar -

Bachadon va uning ichidagi qon arteriya va venalarning qisqarishiga olib keluvchi xavfli dorilar. Ular faqatgina bola tug'ilgandan keyin, onaning ko'p qon yo'qotish hollarida ishlatilishi kerak.

Belgilar - Odamning qanday kasallik bilan og'riyotganini bilish uchun uni tekshirish jarayonida qidirilayotgan narsalar yoki holatlar.

Boylam - Suyak yoki ichki a'zolari bir-biriga biriktirib ushlab turadigan pishiq biriktiruvchi to'qima tolalar tutami.

Bronxlar - O'pkaga havo olib boruvchi naylar. Ular orqali odam nafas oladi.

Bronxit - Bronxlarning infeksiyalanishi (yallig'lanishi).

Buyraklar - Katta loviya ko'rinishidagi belning pastki qismidagi organlar bo'lib, qonni filtrlaydi va chiqindilaridan siydik hosil qiladi.

Buyrak toshi - Buyrakda hosil bo'ladigan va siydik yo'llaridan

pastga suriladigan kichik toshlar. Ular belning pastki qismidagi bir taraflama, siydik yo'llari yoki qorinning pastki qismidagi qattiq og'riqlarga sabab bo'lishi mumkin.

Bujama (husnbuzar) - yuz, ko'krak yoki orqadagi uchi bir oz yiringli yoki kirdan bo'lgan qora qalpoqchali shishchalar. Ko'pincha yoshlarda uchraydi (bo'ydoqlik).

"Bo'ri og'iz" - Bunday tug'ilgan bolaning tanglayi bo'lingan yoki og'iz bo'shlig'ining tepa qismida odatdan tashqari bo'lgan tirtiq joyi bo'ladi.

Bo'qoq - Yodni kam iste'mol qilish natijasida, bo'yinning oldingi qismida rivojlanib boruvchi shish (qalqonsimon bezning kattalashishi).

V

Vazelin - Teri mazlarini(surtmalarini) tayyorlashda ishlatiladigan yog'.

Venalar(tomilrar) kengayishi (varikoz venalar) - Venalarning odatdan tashqari shishib, to'planib qolishi, odatda, bu katta yoshdagi odamlar, homilador ayollar yoki ko'p bolali onalarning oyoqlarida uchraydi.

Virus - Bakteriyalardan ham kichik bo'lgan mikroblar bo'lib, ular ba'zi infeksiyon (yuqumli) kasalliklarga olib keladi.

Vitaminlar - Organizmning to'g'ri ishlashi uchun kerak bo'ladigan "himoya qiluvchi" moddalar.

G

Gormonlar - Maxsus ish bajarish uchun organizmning a'zolarida ishlab chiqariladigan kimyoviy moddalar. Masalan: estrogen va progesteronlar ayollarning hayzini nazorat qiluvchi va homiladorlikdan saqlovchi gormonlardir.

Gemorroy - Bavosilga qarang.

Gigiyena - Salomatlik uchun muhim bo'lgan shaxsiy tozalik ishlari va chora tadbirlar.

Gips - Bint va albasterdan qilingan singan suyakni tuzalgunga qadar joyida saqlab turuvchi qattiq bog'lam.

Glyukoza - Organizm oson va tez ishlatishi mumkin bo'lgan shakar turi. U mevalar, asal tarkibida bo'ladi, U Suvni Tiklovchi Ichimlik tarkibida ham bo'ladi.

Grija - Churraga qarang.

Gripp - Isitma, bo'g'inlardagi og'riq va ba'zan ich ketish bilan kechadigan qattiq shamollash.

Gul changi - Urug'li o'simliklar gullari chiqaradigan chang. Gul changiga allergiyasi bor odamlarda daraxt va o'simliklar gullab havoda gul changi ko'p bo'lgan vaqtda burun oqishi, ko'zlarning qichishishi kabi xolatlar yuz beradi.

D

Dermatit - Teri kasalliklarining bir turi.

Dieta- Parhezga qarang.

Dizenteriya- Ichburug'ga qarang.

YO

Yotoq yaralari - Yotgan joyida boshqa tarafga ag'darila olmaydigan kasal odamlarda paydo bo'ladigan surunkali ochiq yaralar.

J

Jigar - O'ng tomonda qovurg'alar ostidagi qonni tozalashga yordam beruvchi va uni zaharlardan xalos qiluvchi organ.

Z

Zardob- Ilon chaqishi kabi zahardan davolash uchun ishlatiladigan antitoksin (dori).

I

Illatlar - Tug'ma illatlar: bolaning jismoniy yoki aqlan zaif tug'ilishi, masalan quyon lab, bo'ri og'iz, ortiqcha qo'l yoki oyoq barmoqlar bilan tug'ilgan bolalar.

Immunizatsiya - Emlashga qarang.

Insulin - Oshqozon osti bezi ishlab chiqaradigan, qon tarkibidagi qand miqdorini nazorat qiluvchi modda. Insulin ukollari qandli diabete bor kasallarini davolashda ishlatiladi.

Insult - Miyaga Qon quyilishiga qarang.

Infeksiya - Bakteriya yoki boshqa mikroblar orqali kelib chiqqan kasallik. Infeksiyalar tananing biror qismi (infeksiyalangan barmoq) yoki butun tanaga (qizamiq) ta'sir qilishi mumkin.

Isitma - Tana haroratining odatdagidan ortib ketishi.

Ichburug' - Shilimshiq va qonli ich ketish.
U odatda infeksiyadan kelib chiqadi.

Ich ketar - Tez-tez keladigan suyuq axlatlar.

Ich qotishi - Quruq, qattiq, chiqishi qiyin va kam keladigan axlatlar.

Ichak - ovqatni hazm qiladigan nay-simon ichki a'zo. Oshqozon va orqa peshov orasida joylashgan kanal.

Ichak invaginatsiyasi - Ichakning bir qismi ikkinchi, yonidagi ichakka sirg'alib, kirib qolishi, bunda odatda ichakning to'silishi kuzatiladi.

Ich yumshatuvchilar - Ich qotishiga qarshi ichni yumshatib, tez-tez keladigan qiluvchi dorilar.

Ich yurgizuvchilar - Ich ketishga olib keladigan kuchli yumshatuvchi.

Irsiy - Ota-onadan bolaga ma'lum kasallik va belgilarning o'tishi.

Y

Yo'ldosh - Bachadon ichidagi to'q qalin va yumshoq qatlam, bola va ona organizmlari qo'shiladigan joy. Yo'ldosh odatda bola tug'ilgandan so'ng 15-30 minut ichida chiqadi.

Yo'g'on ichak - Orqa peshovga yaqin bo'lgan ichakning tugash joyi.

K

Kamqonlik - Qon tarkibidagi qizil hujayralarning kamligi natijasida qonning suyuqlashishidan kelib chiqadigan kasallik. Belgilariga charchash, rangning oqarishi va kam harakatlilik kiradi.

Kana - O'rmalovchi hayvonga o'xshash hashorat bo'lib, u boshini teri ostiga kirgizib qonni so'radi.

Kariyes - Tishdagi kovak.

Katarakta - Bu ko'z muammosi bo'lib, bunda ko'z pardasi asta-sekin xiralashib ko'rish qobiliyati pasayadi. Ko'z qorachig'iga yorug'lik tushirilganda u kul rang yoki oq bo'lib ko'rinadi.

Kateter - Qovuqdagi siydikni chiqarish uchun ishlatiladigan rezinali naycha.

Kvashiorkor (ho'l to'yimaslik) - Oqsillarni yetarli darajada iste'mol qilmaslik natijasida kelib chiqadigan og'ir to'yinmaslik. Kvashiokorga chalingan bolaning oyoq-qo'llari va yuzlari shishgan, archilayotgan yaralari ko'p bo'ladi.

Kindik tizimchasi - Bola kindigini ona bachadoni ichidagi yo'ldoshga

bog'lab turuvchi tizimcha.

Kindik churrasi - Kindikning katta bo'lib tashqariga chiqib qolishi, bu ichakni ushlab turuvchi qorin pardasining shikastlanishidan kelib chiqadi.

Kista - Organizmdagi odatdan tashqari haltasimon, suv bilan to'lib o'sib borayotgan, bo'shliq.

Kovak - Tishga bakteriya kirib uni shikastlashi natijasida paydo bo'lgan teshik yoki qora dog'.

Klizma (huqna) - Yo'g'on ichakka yuborilib, ichning kelishiga olib keluvchi muolaja.

Kolostrum (og'iz sut) - Ona ko'kraging birinchi bor ishlab chiqargan suti. Uning ko'rinishi suv kabi bo'lsa-da, u oqsillarga boy bo'lib bolani infeksiyalardan saqlaydi.

Koma - Odamning o'ziga keltirib bo'lmaydigan darajada hushidan ketishi. Bu kasallik, jarohat, zaharlanish yoki boshqa kasallik natijasida kelib chiqib ko'pincha o'limga olib keladi.

Kompress - Tananing biror qismiga qo'yiladigan taxlangan latta yoki bolishcha. U issiq yoki sovuq suvda ho'llangan bo'lishi mumkin.

Hammabop Tibbiyot Qo'llanmasi 2013

Kontratseptiv - Homiladorlikning oldini olish uchun ishlatiladigan har qanday usul.

Kon'yuktiva - Ko'z oqini qoplab turuvchi va qovoqning ichki tarafidagi nozik, himoyalovchi parda.

Kraxmal - Makka, guruch, bug'doy, kartoshka va mevali sharbatlar kabi quvvat beradigan ovqatlar tarkibida bo'ladigan modda.

Kretinizm - Bolaning aqlan zaif va ko'pincha kar tug'ilishi. U ko'pincha ona parhezida yod miqdorining kamligidan kelib chiqadi.

Kseroftalmiya - "A" vitaminining yetishmovchiligidan kelib chiqadigan ko'zning odatdan tashqari qurib ketishi.

Ko'krak abssessi - Mastitga qarang.

Ketlik-yurgak toshmasi - Bola oyoqlari orasidagi uning ko'tlik yoki yotog'idagi siydikdan kelib chiqqan qizg'ish bichilishlar.

L

Limfa tugunlari - Tananing turli joylaridagi kichik teri osti mikroblar-

ga qopqon bo'lib xizmat qiladigan shishchalar. Ular infeksiyalanganda shishib og'riqli bo'lib qoladi. Sil va rakda ular ko'pincha shishib qoladi, ammo og'rimaydi.

Lyambliya - Ichaklarni infeksiyalaydigan, ko'pikli sariq ich ketishga sabab bo'ladigan mikroskopik parazit.

M

Marazm - Yetarli ovqatlanmaslikdan kelib chiqadigan kasallik. O'ta ochlik. Odam juda ozg'in, vazni yetarlicha emas va ko'pincha qorni shishgan bo'ladi.

Mastit (ko'krak abssessi) - Bola emizilishining birinchi haftalarida yuz beradigan ko'krak infeksiyasi. U ko'krakning bir qismi qizishi, qizariishi va shishishiga olib keladi.

Menopauza - Ayollardagi hayz ko'rish siklining tabiiy ravishda to'xtashi, ko'pincha bu 40-50 yosh orasida yuz beradi.

Migren - Qattiq bosh og'riq, ba'zan faqat bir taraflama bo'ladi. Ko'pincha qayt qilishga olib keladi.

Mikroblar - Tanada yashovchi juda kichik organizmlar bo'lib, ular ba'zi

infeksion kasalliklarga olib keladi.

Minerallar - Organizmga kerak bo'lgan temir, kalsiy va yod kabi oddiy moddalar.

Miya tomirlarida qon aylanishining keskin buzilishi (insult) - Miya ichiga qon quyilishi yoki qon bo'lakchasi (tromb)dan birdan kelib chiqqan hushsizlanish.

Mongoloidizm (Daun sindromi) - Bolaning aqlan zaif, ko'zlari g'ilay, yuzi yumaloq va qayg'uli, qo'llari keng, barmoqlari qisqa bo'lib tug'ilishi.

Muguz parda- Ko'zning tiniq tashqi qoplami, u rangdor parda bo'lib ko'z qorachig'ini qoplab turadi.

Muskul ichi ukollari - Muskullarga ko'pincha qo'l yoki dumbaga qilinadigan ukollar, venaga qilinadigan ukollardan farqlidir.

N

Nafas soni - Odamning bir minut ichida olgan nafaslarining soni.

Nerv - Miyadan organizmning hamma joylariga tarqalgan kichik organik tolalar. Ular odamga sezgi va harakatlar haqidagi ma'lumotni yetkazadilar.

Ninalog'ich (govmichcha) - Kiprik oldidagi qizil, shishgan infeksiya tufayli kelib chiqqan tuguncha, u ko'pincha ko'z qirg'og'iga yaqin joyda bo'ladi.

O

Ovqatga yolchimaslik- Organizmga kerakli darajada yetarli ovqat iste'mol qilmaslik natijasida kelib chiqadigan sog'liq muammolari.

Oziq (Ozuqali) - Organizmga o'sish, sog'lom bo'lish va kasalliklarga qarshi kurasha olish uchun kerak bo'lgan moddalarga ega ovqat ozuqali hisoblanadi.

Organ (ichki a'zo) - Maxsus vazifani bajaruvchi va qisman mustaqil bo'lgan organizmning bir qismi. Masalan: o'pka, uning vazifasi nafas olish.

Organizmlar - Kichik tirik jonzot yoki o'simliklar.

Oshqozon - Ovqat hazm bo'ladigan xaltasimon a'zo. Xalq orasida oshqozon - qorin deb atiladi.

Oshqozon osti bezi - Oshqozon ostida joylashgan insulin gormoni ishlab chiqaruvchi organ.

Oqsil - To'g'ri o'sish va quvvat olishga kerak bo'ladigan o'sishga yordam beruvchi moddalar.

Hammabop Tibbiyot Qo'llanmasi 2013

“Og'izdan og'iz”ga nafas berish - Nafasi to'xtagan odamga boshqa odam yordamida nafas berish usuli. siydik nayi (yoki uretra) asosidagi muskulli, qattiq bez. Ko'pincha qari erkaklarning prostata bezi shishib, siyish qiyinchiliklarini tug'diradi.

OITS (SPID) - Orttirma Immunitet Tanqisligi Sindromi.

Profilaktik - Kasallikning oldini olish.

P

Pay - Muskullarni suyaklarga bog'lovchi to'qimalar (bog'lam, suyaklarni suyaklarga bog'lab turuvchilardan farq qiladi).

Pterigium - Ko'z chetidan muguz pardasida o'sib boruvchi go'shtli o'simta.

Parazitlar - Odam va hayvonlarda yashovchi va ularga zarar yetkazuvchi gijja va kichik hayvonlar. Burga, ichak qurtlari (gijja) va amyobalar parazitlar qatoriga kiradi.

Puls - «Qon tomiri urishi»ga qarang.

R

Paralich - Sholga qarang.

Rak - Tananing turli joylarida o'sib boradigan o'simta. Jiddiy hollarda o'linga olib kelishi mumkin.

Parhez - Odam sog'lom bo'lishi uchun iste'mol qilishi kerak bo'lgan ovqatlar miqdori va turi.

Rangdor parda - Ko'zning qorachig'i atrofidagi rangli yoki qora qism.

Peritonit - Qorin pardasining yalilg'lanishi. Bu xavfli kasallik. Qorin taxta singari qattiq bo'lib kasal, ayniqsa oyoqlarini cho'zishga harakat qilganda qattiq og'riq sezadi.

Refleks - Odam harakat qilmasidan avval yuz beradigan avtomatik harakat yoki ta'sir.

Prostata bezi - Erkak kishining

Ruhiy tushkunlik (Depressiya) - O'z qobiliyatiga ishonmaslik, g'amginlik, umidsizlik, istaklarning kamayishi, shuningdek, ichki

a'zolar faoliyatining buzilishi (yurak muammolari, ozib ketishi, ishtaha yo'qolishi, bosh va bel sohasidagi og'riqlar kabi) ga olib keladi.

S

Salbiy (nojo'ya) ta'sirlar - Dorini ishlatishdan kelib chiqqan yomon ta'sirlar. Bulardan ba'zilar jiddiy va ba'zilar esa zararsizdir.

Sanitariya - Odamlarni tozalikka, kasallikning oldini olishga, gigiyena-ga e'tibor berish va jamoa joylarini toza tutishga chorlash.

Sarg'ayib ketish - Teri va ko'zlarning sarg'ayishi. Bu jigar, o't, oshqozon osti bezi yoki qon kasalliklari belgisidir.

Safro - Jigar ishlab chiqaradigan o't pufagiga yig'iladigan achchiq, zangori suyuqlik. U ichaklarda yog'ning parchalanishiga yordam beradi.

Seboreya dermatiti - Surunkali teri kasalligi turi. Ko'krak, yuz, bosh (quloq orqasida), ko'krakning yuqori qismlarida, yelka, tizza va tirsak bukiladigan joylarda uchraydi.

Siydik sistemasi - Siydikni xosil qiladigan organlar majmuasi: buyraklar, siydik naychalari, qovuq va siydik yo'li.

Sinus (bo'shliq) - Inson boshining

suyakli qismida ko'zning tepa va pastida joylashgan bo'shliqlar. Ushbu bo'shliqlar shilliq qavatlarining yallig'lanishi - **Sinusit kasalligi** deb aytiladi.

Sog'lom oilani shakllantirish - Bolali bo'lish yoki bo'lmasligini homiladorlikdan saqlanish usullari yordamida rejalashtirish.

Spazm - Odam nazorat qila olmaydigan muskullarning birdan qisqarishi. Ichakdagi spazmlar muskullarning tortishib og'rishiga sabab bo'ladi. Bronxlardagi spazm astmada namoyon bo'ladi. Jag' va boshqa muskullar spazmi qoqsholda uchraydi.

Spazmga qarshi - Tortishish va ichakning burab og'rishlarini pasaytirishda ishlatiladigan dori.

Spastik - Miya shikastlanishi bilan bog'liq bo'lgan muskullarning odatdan tashqari surunkali qisqargan holati. Spastik bola oyoqlari qaychi ko'rinishida bo'ladi.

Sprinsellash - Qin ichini suv sochish orqali yuvish yo'li.

Steril - (1) Juda toza va tirik mikro organizmlardan xoli. Narsalar qaynatish yoki isitish orqali sterillanishi mumkin.

Hammabop Tibbiyot Qo'llanmasi 2013

(2) Steril, shuningdek, bepusht degan ma'noni ham anglatadi.

Sterillash - (1) Instrument(asbob), shisha va boshqa narsalarni qaynatish yoki isitish orqali tozalash. (2) Shuningdek, ayol yoki erkakni operatsiya yordamida bepusht qilish.

Stetoskop - Tug'ilmagan bolaning bachadon ichida chiqarayotgan tovushlarni eshitish uchun ishlatiladigan asbob.

Stress - Haddan tashqari kuchli taassurotlar natijasida odamda sodir bo'ladigan o'ta kuchli asabiy holat.

Suvni Tiklovchi Ichimlik - Suvsizlanishni davolash uchun ishlatiladigan maxsus ichimlik.

Suvsizlanish - Organizm qabul qilganiga nisbatan ko'proq suv yo'qotishi. Ushbu suvning yetishmovchiligi bolalar uchun, ayniqsa, xavflidir.

Suspenziya - Suyuqlikka aralashtirilgan, lekin erimaydigan kukun.

T

Toksikoz - Homiladorlikning bir-

inchi oylarida, ko'pincha ertalab bo'ladigan ko'ngil aynishlar va qayt qilishlar.

Talassemiya - Ma'lum davlatlarda mavjud bo'lgan nasliy kamqonlik turi. Bola 2 yoshgacha juda kamqon bo'lishi, jigar va talog'i shishib ketishi mumkin.

Tanosil kasalliklari - Jinsiy aloqa orqali yuqadigan kasallik.

Ta'sir doirasi keng antibiotiklar - Mikro organizmlarning ko'p turlariga qarshi kurashuvchi dorilar.

Ta'sir doirasi tor antibiotiklar - Faqatgina ma'lum turdagi bakteriyalarga qarshi kurashuvchi dorilar.

Tarvoq - Teriga nisbatan ko'tarilgan, qichishadigan dog'lar. Ular hammasi birdan paydo bo'lib birdan yo'qolib ketishi va bir joydan ikkinchi joyga ko'chishi mumkin. Allergik ta'sirning bir turi.

Termometr - Odamning tana haroratini tekshirish uchun ishlatiladigan asbob.

Tinchlantiruvchi - asabiylashishga va xavotirlanishga qarshi ishlatiladigan dorilar.

F

Toksemiya - Organizmdagi ma'lum zaharlardan kelib chiqqan kasallik, masalan, siyish toksemyasi (yoki uremiya, siydik bilan zaharlanish).

Tola (kletchatka). Tolali ovqatlar-Asosan ko'katlarning tarkibida bo'lib, o'simlikning kimyoviy moddalaridan iborat. Odam tanasida to'liq hazm bo'lmay ichning yumshashiga olib keladi.

Tumov - Burun shilliq pardasining yallig'lanishi, ko'pincha allergiyalarda uchraydi. Pichan isitmasi.

Tutqanoq - Kasal odamda nazorat qilib bo'lmaydigan titrashlar. Odatda meningit yoki epilepsiya kabi kasalliklarda uchraydi.

Tuxumdon - Ayol qornida bachadonga yaqin joylashgan ikki kichik xaltachalar. Ular erkak spermasi(urug'i) bilan qo'shilib, bola hosil qiluvchi tuxumlarni chiqaradi.

Tulg'oq - Tugruq davrida bachadon muskullarining qisqarib qotishi.

U

Umumiy nom - Turli firmalar tomonidan berilgan nomlardan farqlash uchun dorining maxsus nomi.

Firma tomonidan berilgan nom.

Sotilish nomi. Firmaning mahsulotiga qo'yadigan nomi. Firma tomonidan berilgan nom, odatda maxsus bo'lib, ko'pincha bir xil tibbiy nomdagi dorilarga nisbatan qimmatroq sotiladi.

Folat kislotasi - To'q yashil bargli sabzavotlar tarkibida bor ozuqali modda.

X

Xelikobakter pilori - Mikroblar guruhiga kiruvchi, oshqozon va o'n ikki barmoqli ichak yarasini hosil bo'lish sababi.

CH

Chipqon - Shishgan, yallig'langan terining ostida yiringlagan shish. Abssessning bir turi.

Chov - Oyoqlar tanaga qo'shiladigan joy. Jinsiy organlarga yaqin.

Churra (grija) - Ichakning qorin muskullaridagi ochiq joy yoki yirtilgan joyidan tashqariga chiqib teri ostidan to'pcha yoki shishchanning hosil qilishi.

Chuvalchangsimon o'simtaning yallig'lanishi (Appenditsit) - Katta ichakka qo'shilgan, barmoqchalik keladigan kichik ichakchanning yallig'lanishi.

SH

Shamcha - O'q ko'rinishidagi yo'g'on ichak yoki qinga solinadigan dorining shakli.

Shankr - Zahmning dastlabki belgisidan bo'lgan, jinsiy organ, barmoq yoki labdagi og'riqsiz yaralar.

Shok - Og'ir quvvatsizlik, tananing sovuq bo'lishi yoki hushsizlik va tez, yuzaki qon tomiri urishi bilan kuzatiladigan holat. U suvsizlanish, qon ketish, jarohat, kuyish yoki og'ir kasallik tufayli kelib chiqadi.

Shol - Tananing biror qismini yoki butun tanani harakatlantira olmaslik.

E

Eklampsiya - Homiladorlik yoki tug'ruqdagi kutilmagan tutqanoq. Homiladorlikdagi kech toksikoz oqibati.

Embrion - Endi rivojlanayotgan bolaning ona qornidagi shakli.

Emlash (Imunizatsiya) - Maxsus kasalliklardan saqlash uchun ishlatiladigan dorilar. Masalan: difteriya, qoqshol, ko'k yo'tal, poliomielit, sil va qizamiq kabilar.

Epidemiya - Yuqumli kasalliklarning tez va keng tarqalish jarayoni.

Et uzilishi (et cho'zilishi) - Pay yoki bog'lamlar qo'shilgan joylarning ko'karishi, tortilib qolishi yoki uzilishi. Et uzilishi et cho'zilishiga nisbatan yomonroq.

YA

Yallig'lanish - Ko'pincha infeksiya tufayli qizib, qizarib, og'rib va shishib qolgan joy.

O'

O'simta (o'sma) - Organizmda odatdan tashqari o'sib boruvchi to'qima. Ba'zi o'simtalar rak kasalligiga olib kelishi mumkin. Yallig'lanishsiz normal bo'lmagan to'qima bo'lishi mumkin.

O't pufagi - Jigar ostidagi kichik muskulli xalta.

O't pufagida safro to'planadi.

“O'tkir qorin” - Ko'pincha tezkor jarrohlik aralashuvini talab qiluvchi qorin sohasidagi kutilmagan og'riq. Qorindagi qayt qilish va ich ketishsiz bo'lgan og'riq o'tkir qorindan dalolat bo'lishi mumkin.

Qon bosimi - Qonning qon tomirlari (arteriya)ga urish kuchi. U odamning yoshi va sog'lig'iga qarab o'zgaradi.

Qon tomirining urish tezligi (puls) - Odam yuragining bir minutdagi urish soni.

Qorachiq - Ko'z o'rtasidagi qora va yumaloq joy. U yorug'da kichrayib, qorong'ida kattalashadi.

Qorataloq - Bir musht kattaligidagi kuraklarning chap pastki tarafda joylashgan a'zo. Uning vazifasi qonni filtrlash va eski qon xujayralarini parchalab qayta ishlab chiqarishga yordam berish.

Qorin pardasi- Ichaklar va tana orasidagi yupqa qatlam. Ichaklar joylashgan xalta.

Qog'onoq suvi - Bachadon ichida joylashgan bola turadigan xaltaning suyuqligi. U yirtilib suv chiqq boshlashi, tug'ruqning boshlanganligidan dalolat beradi.

“Quyvon lab” (og'iz tirtig'i) - Yuqori labning og'izdan burungacha bo'lgan yirtig'i. Ba'zi bolalar quyvon lab bo'lib tug'iladilar.

H

Hayz davri (hayz) - Ayollardagi har oyda keladigan qon.

“Himoyalovchi ovqatlar” - Vitamin va minerallarga boy bo'lgan ovqatlar. Ular sog'lom bo'lish uchun va kasalliklarga qarshi kurashishga yordam beradi.

Homila - Bachadon ichida rivojlanayotgan bola.

Homilaning tushib ketishi - Bachadondagi rivojlanayotgan bolaning o'lishi, qon ketish va quyuqlashgan qon bo'laklari bilan ayol homilani yo'qotadi.

“Homiladorlik niqobi” - Yuz, ko'krak yoki qorinning o'rta qismidagi to'q rangli homiladorlikka xos bo'lgan dog'lar.

Husnbuzar - «Bo'jama»ga qarang.